

Адміністративне право

УДК 342.951: 343.541

Дуліба Євгенія Володимирівна

*доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін*

*Приватний вищий навчальний заклад
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Дулиба Евгения Владимировна

*доктор юридических наук, доцент,
заведующий кафедрой уголовно-правовых
и административно-правовых дисциплин*

*Частное высшее учебное заведение
«Международный экономико-гуманитарный университет
имени академика Степана Демьянчука»*

Duliba Yevheniia

*D. Sc. (Law), Associate Professor, Head of the Department of
Criminal and Legal and Administrative and Legal Disciplines*

*Private Higher Educational Institution
"Academician Stepan Demianchuk International
University of Economics and Humanities"*

ORCID: 0000-0003-2651-4977

Дроздова Олена Валеріївна

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри
кримінально-правових та адміністративно-правових дисциплін*

*Приватний вищий навчальний заклад
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Дроздова Елена Валерьевна

*кандидат юридических наук, доцент кафедры
уголовно-правовых и административно-правовых дисциплин*

*Частное высшее учебное заведение
«Международный экономико-гуманитарный университет
имени академика Степана Демьянчука»*

Drozdova Olena

*Candidate of Law, Associate Professor of the Department of
Criminal and Legal and Administrative and Legal Disciplines*

*Private Higher Educational Institution
"Academician Stepan Demianchuk International
University of Economics and Humanities"*

Хмара Міла Василівна

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін*

*Приватний вищий навчальний заклад
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Хмара Мила Васильевна

*кандидат философских наук, доцент,
доцент кафедры уголовно-правовых
и административно-правовых дисциплин*

*Частное высшее учебное заведение
«Международный экономико-гуманитарный университет
имени академика Степана Демьянчука»*

Khmara Mila

*Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of
Criminal and Legal and Administrative and Legal Disciplines
Private Higher Educational Institution
“Academician Stepan Demianchuk International
University of Economics and Humanities”*

**ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО НАД ЖІНКАМИ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ
COVID-19**

**ДОМАШНЕЕ НАСИЛИЕ НАД ЖЕНЩИНАМИ ВО ВРЕМЯ
ПАНДЕМИИ COVID-19**

**DOMESTIC VIOLENCE AGAINST WOMEN DURING THE COVID-19
PANDEMIC**

***Анотація.** У статті розглянуто сучасний стан проблеми домашнього насильства над жінками в Україні під час пандемії COVID-19. Співставлення різних статистичних та звітних матеріалів Міністерства соціальної політики України, Національної поліції України, судів, центрів безоплатної правової допомоги, міжнародних організацій надало можливість зробити висновок, що не зважаючи на те, що в Україні існує нетерпимість до домашнього насильства над жінками у різних його проявах, це явище все одно часто є невидимою проблемою, має багато різних форм, що впливає з гендерної нерівності, з якою жінки стикаються протягом усього життя, починаючи з дитинства і до старості.*

Виокремлено основні завдання та заходи, що направлені на запобігання та протидію домашньому насильству над жінками та проведено аналіз їх впровадження. До таких заходів віднесено: запобігання домашньому насильству шляхом подолання в українському суспільстві

негативних стереотипів, підвищення рівня поінформованості населення про форми, прояви, причини і наслідки домашнього насильства; реагування на факти домашнього насильства шляхом розбудови нової системи реагування на насильство із забезпечення координації та ефективної взаємодії спеціально уповноважених органів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, інших органів та установ, які виконують функції, пов'язані з проведенням заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; забезпечення доступності та якості надання необхідних соціальних послуг особам, постраждалим від домашнього насильства; належне розслідування фактів домашнього насильства, притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності та зміна їх поведінки.

Зроблено висновок, що домашнє насильство над жінками сьогодні є однією з найактуальніших проблем сучасності і важливим для України сьогодні залишається ратифікація Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами, впровадження інформаційної кампанії проти домашнього насильства над жінками для формування нетерпимого ставлення до цього явища, підвищення рівня поінформованості про існування різних видів допомоги для жінок, що стали жертвами домашнього насильства (отримання правової допомоги, психологічної допомоги, різних соціальних послуг, підтримки та захисту).

Ключові слова: *домашнє насильство, право людини, правова допомога, запобігання та протидія домашньому насильству.*

Анотація. *В статъе рассмотрено современное состояние проблемы домашнего насилия женщин в Украине во время пандемии COVID-19. Сопоставление различных статистических и отчетных материалов Министерства социальной политики Украины, Национальной полиции Украины, судов, центров бесплатной правовой помощи,*

международных организаций позволило сделать вывод, что, несмотря на то, что в Украине существует нетерпимость к домашнему насилию над женщинами в различных его проявлениях, это явление все равно часто является невидимой проблемой, имеет много разных форм, вытекающих из гендерного неравенства, с которым женщины сталкиваются на протяжении всей жизни, начиная с детства и до старости.

Выделены основные задачи и меры, направленные на предотвращение и противодействие домашнему насилию над женщинами и проведен анализ их внедрения. К таким мерам отнесены: предотвращение домашнего насилия путем преодоления в украинском обществе негативных стереотипов, повышения уровня осведомленности населения о формах, проявлениях, причинах и последствиях домашнего насилия; реагирования на факты домашнего насилия путем развития новой системы реагирования на насилие по обеспечению координации и эффективного взаимодействия специально уполномоченных органов, осуществляющих мероприятия в сфере предотвращения и противодействия домашнему насилию, других органов и учреждений, выполняющих функции, связанные с проведением мероприятий в сфере предотвращения и противодействие домашнему насилию; обеспечение доступности и качества предоставления необходимых социальных услуг лицам, пострадавшим от домашнего насилия; надлежащее расследование фактов домашнего насилия, привлечение обидчиков к предусмотренной законом ответственности и изменение их поведения.

Сделан вывод, что домашнее насилие над женщинами сегодня является одной из самых актуальных проблем современности и важной для Украины остается ратификация Конвенции Совета Европы о предотвращении насилия в отношении женщин и домашнем насилии и борьбе с этими явлениями, внедрения информационной кампании против домашнего насилия над женщинами для формирования нетерпимого

отношения к этому явлению, повышения уровня осведомленности о существовании различных видов помощи для женщин, ставших жертвами домашнего насилия (получение правовой помощи, психологической помощи, различных социальных услуг, поддержки и защиты).

Ключевые слова: *домашнее насилие, право человека, правовая помощь, предотвращение и противодействие домашнему насилию.*

Summary. *The article deals with the situation of domestic violence against women in Ukraine during the COVID-19 pandemic. A comparison of various statistical and reporting materials of the Ministry of Social Policy of Ukraine, the National Police of Ukraine, courts, free legal aid centres, international organizations led to the conclusion that although in Ukraine there is intolerance of domestic violence against women in its various manifestations. This phenomenon is still often invisible and takes many different forms, stemming from the gender inequalities that women face throughout their lives, from childhood to old age.*

The main tasks and measures that are aimed at preventing and combating domestic violence against women are identified and an analysis of their implementation is analysed. Such measures include prevention of domestic violence by overcoming negative stereotypes in Ukrainian society, raising public awareness of the forms, manifestations, causes and consequences of domestic violence; responding to domestic violence by building a new violence response system to ensure coordination and effective interaction of specially bodies authorized implementing measures to prevent and combat domestic violence, other bodies and institutions performing functions related to carrying out activities in the field of domestic violence prevention and counteraction to domestic violence; ensuring the availability and quality of providing necessary social services to victims of domestic violence; proper investigation of the facts of domestic violence, bringing the perpetrators to justice and changing their behaviour.

It is concluded that domestic violence against women is one of the most pressing problems of our time and that the ratification of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence remains important for Ukraine, the introduction of an information campaign against domestic violence against women to create a culture of zero tolerance, raise awareness of the existence of various types of assistance for women victims of domestic violence (receiving legal assistance, psychological assistance, various social services, support and protection).

Key words: *domestic violence, human rights, legal aid, prevention and counteraction to domestic violence.*

Постановка проблеми. Домашнє насильство над жінками є серйозним порушенням прав людини та глобальною проблемою у світі, що не має кордонів і зустрічається в будь-якій культурі. Аналіз даних про поширеність домашнього насильства за 2000-2018 року у 161 країні показав, що у всьому світі приблизно 736 мільйонів жінок, що становить майже 1 з 3 віком від 15 років і старше або 30% жінок зазнавали домашнього насильства [1]. Розпорядження держав «залишатися вдома», соціальна ізоляція, обмеження пересування, економічна незахищеність збільшили вразливість жінок до домашнього насильства у всьому світу під час пандемії COVID-19 та призвели до необхідності удосконалення заходів протидії та запобіганню домашньому насильству у світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні чимало вчених займалися дослідженням окремих аспектів запобігання та протидії домашньому насильству. Зокрема, слід відмітити праці Горбової Г.О. «Адміністративно-правове регулювання протидії насильству в сім'ї» (2015) [2], Горбач-Кудря І.А. «Адміністративно-правові засади застосування спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству» (2021) [3], Довгунь К.В. «Адміністративно-правові засади діяльності

суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству» (2021) [4]. Однак, не зважаючи на те, що в Україні ведеться боротьба з такими правопорушеннями, сьогодні актуальності набуває подальший пошук шляхів удосконалення заходів запобігання та протидії домашньому насильству над жінками в умовах пандемії COVID-19.

Метою статті є розглянути стан проблеми домашнє насильство над жінками в Україні під час пандемії COVID-19, а також провести аналіз заходів, що вживаються сьогодні в Україні для запобігання та протидії домашньому насильству над жінками.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насильство над жінками є проявом історично сформованого нерівного співвідношення сил між чоловіками та жінками, що призвело до домінування над жінками та дискримінації [5]. Не зважаючи на глибоко вкорінені доктрини про приватність сімей, домашнє насильство було добре відомим фактом протягом десятиліть, що вражало і вражає людей практично в кожній країні. З поширенням пандемії COVID-19 кількість повідомлень про домашнє насильство зросло, надавши певну видимість цій проблемі. Наприклад, у Великобританії лише за перший тиждень локдауну кількість телефонних дзвінків до Національної телефонної лінії допомоги жертвам насильства в сім'ї збільшилося на 25% [6], а в Італії, навпаки, кількість дзвінків на телефонні лінії допомоги істотно зменшилися, при цьому зросло число текстових та електронних повідомлень [7]. В Україні протягом 2020 року зафіксовано 211362 звернень з приводу домашнього насильства, що на 61,9% більше у порівнянні з аналогічним періодом минулого року (130514 звернень), з яких від жінок надійшло 180921 звернень, що становить 85,6% від загальної кількості [8]. До Національної поліції надійшло 209 тисяч заяв про вчинення домашнього насильства,

тобто по 570 таких повідомлень щодоби, що на 47% більше ніж у 2019 році [9].

Домашнє насильство над жінками має багато різних форм, що впливає з гендерної нерівності, з якою жінки стикаються протягом усього життя, починаючи з дитинства і до старості. Домашнє насильство над жінками може вчинятися у формі фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства [10].

Не зважаючи на те, що про права жінок та принципи, що стосуються рівності, безпеки, свободи, недоторканності та гідності йдеться у Загальній декларації прав людини [11], Міжнародному пакті про цивільні та політичні права [12], Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права [13], Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок [14], Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання [15], Декларації про викорінювання насилля щодо жінок [5], сьогодні домашнє насильство над жінками залишається і надалі актуальною проблемою у світі. В цьому аспекті варто звернути увагу на те, що виходячи з того, що домашнє насильство традиційно позначалося як приватна проблема, в міжнародному праві це питання широко нехтувалося, за винятком Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульської Конвенції). Саме ця конвенція встановлює всеосяжні правові стандарти для забезпечення права жінок бути вільними від домашнього насильства [16]. Україна підписала дану Конвенцію ще у 2011 року, однак на даний час її не ратифікувала. Сьогодні в Україні ведуться активні дискусії щодо необхідності ратифікації конвенції, що приведе до необхідності внесення змін до законодавства України, постійного моніторингу за виконанням конвенції, підготовки звітів про законодавчі та інші заходи, які впроваджують в дію положення конвенції.

На жаль, у деяких культурах домашнє насильство і надалі сприймається як нормальний та прийнятний спосіб вирішення конфлікту. За даними ЮНІСЕФ в багатьох країнах світу, що розвиваються (зокрема, країни Африки, країни Південної Азії) удар чи побиття дружини виправдовується жінками та чоловіками віком від 15 до 49 років принаймні в одній з таких обставин, як: 1) жінка виходить з дому, не кажучи чоловіку; 2) жінка нехтує дітьми; 3) жінка сперечається з чоловіком; 4) жінка відмовляється від сексу з чоловіком; 5) жінка погано готує їжу; 6) жінка витрачає занадто багато грошей; 7) жінка не слухає чоловіка; 8) жінка ображає чоловіка; 9) жінка нехтує домашніми справами; 10) жінка не поважає свого чоловіка або вона говорить про необхідність захисту від ВІЛ [17;18]. Таким чином, домашнє насильство над жінками часто виправдовують, виходячи з уявлення, що чоловік має право застосовувати насильство до жінки, приписуючи насильству зовнішній фактор (такий як стрес) або не здатність чоловіка нести повну відповідальність за свої дії через гнів чи сексуальних потяг; мінімізуючи насильство, заперечуючи його серйозність або заперечуючи, що певна поведінка є насильством, перекладаючи провину за домашнє насильство на жертву.

В Україні існує нетерпимість до домашнього насильства над жінками у різних його проявах. Так, наприклад, за даними Світового банку в Україні лише 2,9 % населення жінок виправдовує дії чоловіка щодо домашнього насильства над нею [19]. Поряд з цим, домашнє насильство в нашій державі часто є невидимою проблемою, адже більшість жінок не повідомляють до поліції, що стали жертвами насильства. На підтвердження цього факту ще у 2019 році Організацією з безпеки та співробітництва в Європі встановлено, що в Україні лише 7% жінок, що стали жертвами домашнього насильства, зверталися до поліції [20].

Не зважаючи на те, що в Україні, так як і у більш ніж 155 країн світу прийнято закони про протидію та запобігання домашньому насильству [21], прийнята Концепція державної соціальної програми запобігання та протидію домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року [22], в подальшому продовжено строк дії на період до 2025 року [23], Указ Президента України від 21.09.2020 № 398 "Про невідкладні заходи із запобігання та протидію домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства" [24], надалі важливим залишається вжиття заходів щодо запобігання та протидію домашньому насильству над жінками.

Основними причинами домашнього насильства над жінками в Україні є: 1) поширеність стереотипів щодо соціальної ролі жінки та чоловіка, переваги однієї статі над іншою у сенсі співвідношення фізичної сили; 2) стереотипні уявлення суспільства щодо приватності проблеми домашнього насильства; 3) недосконалий механізм притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні домашнього насильства та переважна безкарність осіб, які вчинили домашнє насильство та насильство; 4) низький рівень довіри населення до органів влади, інших органів та установ, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидію домашньому насильству та насильству за ознакою статі; 5) низька доступність осіб, постраждалих від домашнього насильства до якісних комплексних послуг у зв'язку з недосконалістю механізму взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидію домашньому насильству, недостатністю у таких суб'єктів спеціальних знань і навичок, психологічним вигоранням, обмеженою кількістю людських ресурсів, зокрема фахівців із соціальної роботи, психологів, спеціалізованих установ для постраждалих осіб [22].

У Концепції державної соціальної програми запобігання та протидію домашньому насильству та насильству за ознакою статі до 2023 року було

визначено ряд основних завдань та заходів, що направлені на запобігання та протидію домашньому насильству над жінками. До таких завдань і заходів віднесено:

1) запобігання домашньому насильству шляхом подолання в українському суспільстві негативних стереотипів і формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки, підвищення рівня поінформованості населення про форми, прояви, причини і наслідки домашнього насильства; розуміння суспільством природи домашнього насильства; формування в суспільстві нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед постраждалих дітей, усвідомлення домашнього насильства як порушення прав людини, заохочення всіх членів суспільства, насамперед чоловіків і хлопців, до активного сприяння запобіганню домашньому насильству;

2) реагування на факти домашнього насильства шляхом розбудови нової системи реагування на насильство із забезпечення координації та ефективної взаємодії спеціально уповноважених органів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, інших органів та установ, які виконують функції, пов'язані з проведенням заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, навчання та підвищення рівня професійної компетентності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) забезпечення доступності та якості надання необхідних соціальних послуг особам, постраждалим від домашнього насильства шляхом надання кожній постраждалій особі інформації про її права та можливості реалізації таких прав та забезпечення реалізації таких прав; забезпечення доступу до загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб для отримання соціальних послуг медичної, соціальної, психологічної допомоги; надання у разі потреби тимчасового притулку для

безпечного розміщення постраждалих осіб; забезпечення реагування на випадки домашнього; створення умов для цілодобового опрацювання звернень/повідомлень громадян з питань домашнього насильства; забезпечення постраждалим особам доступу до правосуддя та інших механізмів юридичного захисту, у тому числі шляхом надання безоплатної правової допомоги та доступу до медичних послуг, послуг з охорони психічного здоров'я, судово-медичної експертизи;

4) належне розслідування фактів домашнього насильства, притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності та зміна їх поведінки [22].

Проведений нами аналіз цих завдань і заходів, надав можливість зробити висновок, що сьогодні в Україні багато заходів впроваджено для запобігання та протидії домашньому насильству над жінками. Зокрема, сьогодні в Україні функціонують:

1) Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, основним завданням якого є не лише забезпечення належного реагування в межах компетенції на звернення громадян про факти домашнього насильства, але й інформування та консультування з питань запобігання та протидії домашньому насильству, проведення моніторингу та аналізу громадської думки з питань домашнього насильству, обмін інформацією із суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі [25];

2) «Гарячі лінії», зокрема: урядова гаряча лінія з питань запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознаками статі за телефоном 1547 та Національна гаряча лінія з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації за єдиним гармонізованим загальноєвропейським номером з надання

психологічної допомоги 166123. Так, наприклад, у 2020 року на урядову «гарячу лінію» надійшло 8859 звернень щодо домашнього насильства, з них понад 5014 - від жінок, та до Національної гарячої лінії з попередження домашнього насильства надійшло 29511 звернень, з них 83,6 % зроблені жінками. [26; 27],

3) цілодобова «гаряча» лінія Єдиного контактного центру системи безоплатної правової допомоги 0 800 213 103, де особи, що постраждала від домашнього насильства, можуть отримати кваліфіковану правову допомогу [28];

4) центри надання безоплатної допомоги, до яких можуть звернутися будь-яка особа, що постраждала від домашнього насильства для отримання вторинної безоплатної правової допомоги, що є видом державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя та включає такі види правових послуг, як: захист, здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; складення документів процесуального характеру. Наприклад, у 2020 році до регіональних центрів надання безоплатної правової допомоги надійшло 1177 звернень від осіб, які постраждали від домашнього насильства, з них 1123 (95%) від жінок. Найчастіше особи, постраждали від домашнього насильства зверталися для вирішення питань щодо видачі обмежувального припису, представництво інтересів у кримінальних та адміністративних справах, розірвання шлюбу та поділ майна подружжя, стягнення аліментів, визначення місця проживання дитини (дітей), позбавлення батьківських прав. 30% клієнтів, що постраждали від домашнього насильства і яким була надана допомога, звернулися до системи безоплатної правової допомоги повторно з інших питань (розподіл майна, позбавлення батьківських прав тощо) [29].

5) Telegram-чат «Правова допомога протидії насильству» (https://t.me/Non_Violence_Bot), що запущений системою безоплатної правової допомоги, де потерпілі від домашнього насильства та свідки можуть онлайн отримати консультацію юристів щодо захисту своїх прав. Юристи системи безоплатної правової допомоги, які спеціалізуються у сфері сімейних відносин, надають відповіді на правові запитання, роз'яснюють алгоритм дій щодо захисту прав [30].

6) Довідково-інформаційна платформа правових консультацій WikiLegalAid, що є додатковий інструмент та дає змогу спростити процес вирішення правових проблем клієнтів, підвищити правову свідомість та освіченість населення. У WikiLegalAid розміщено правові консультації з найактуальніших питань, в тому числі у сфері протидії домашньому насильству [31];

7) інформаційна компанія «Розірви коло», що є частиною масштабної програми Фонду ООН у галузі народонаселення із протидії та запобігання домашнього та/і гендерно зумовленого насильства в Україні, яка спрямована на розвиток мережі якісних спеціалізованих послуг і покращення координації та міжвідомчої взаємодії суб'єктів на муніципальному рівні, а також активізацію та залучення мешканців міст до запобігання та раннього виявлення випадків домашнього насильства у громадах. В рамках проєкту жінкам, які постраждали від домашнього/гендерного зумовленого насильства надається можливість взяти участь у програмі «Кар'єрний хаб», що пропонує послуги для вдосконалення професійних навичок та успішного працевлаштування, дотримуючись індивідуального підходу до оцінки потреб і можливостей кожної жінки та будуючи персональну стратегію для досягнення вашої мети [32],

8) мобільний додаток «Твоє право», що є універсальним юридичним довідником для всіх осіб, що постраждали в наслідок

конфлікту на сході України та від сексуального і гердерно зумовленого насильства чи торгівлі людьми [33],

9) 37 притулків для жертв домашнього насильства, діє 298 мобільних бригад соціально-психологічної допомоги постраждалим від домашнього насильства та насильства за ознакою статі [34].

10) 45 спеціалізованих мобільних груп Національної поліції України, що активно працюють у всіх регіонах держави [9].

Поряд з цими заходами, в Україні посилена відповідальність за вчинення особою домашнього насильства, зокрема, за вчинення домашнього насильства передбачена адміністративна відповідальність (стаття 173-2 КУпАП) [35], а за систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи - кримінальна відповідальність (стаття 126-1 КК України) [36]. Відповідно до судової статистики судів першої інстанції до кримінальної відповідальності за вчинення домашнього насильства за ознаками складу злочину, що передбачено статтею 126-1 КК України, притягнуто 921 особу, при цьому потерпілими є 593 жінок та 6 дівчаток [37]. Водночас, за вказаний період до адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства притягнуто 62360 осіб [38]. Таким чином, здебільшого особи, що вчиняють домашнє насильство, притягуються до адміністративної відповідальності.

Втім, поряд з адміністративною та кримінальною відповідальністю за вчинення домашнього насильства, у законодавстві України передбачено вжиття спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству, до яких належать: 1) терміновий заборонний припис стосовно кривдника, що

вноситься за заявою постраждалої особи чи за власною ініціативою працівника уповноваженого підрозділу органів Національної поліції України, що може містити такі заходи, як: зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи; заборона на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи; заборона в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою; 2) обмежувальний припис стосовно кривдника, що приймається судом та визначає один чи декілька таких заходів тимчасового обмеження прав кривдника або покладення на нього обов'язків, зокрема: заборону перебувати в місці спільного проживання (перебування) з постраждалою особою; усунення перешкод у користуванні майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності або особистою приватною власністю постраждалої особи; обмеження спілкування з постраждалою дитиною; заборону наближатися на визначену відстань до місця проживання (перебування), навчання, роботи, інших місць частого відвідування постраждалою особою; заборона особисто і через третіх осіб розшукувати постраждалу особу, якщо вона за власним бажанням перебуває у місці, невідомому кривднику, переслідувати її та в будь-який спосіб спілкуватися з нею; заборону вести листування, телефонні переговори з постраждалою особою або контактувати з нею через інші засоби зв'язку особисто і через третіх осіб; 3) взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи - здійснюється уповноважений підрозділом органу Національної поліції України з моменту виявлення факту вчинення ним домашнього насильства на встановлений законодавством строк і проводить з ним профілактичну роботу; 4) направлення кривдника на проходження програми для кривдників [10].

Відповідно до звіту Національної поліції України лише у 2020 році працівниками Національної поліції було винесено понад 42 тисячі

термінових заборонних приписів, при цьому на контролі в поліції перебували 82 тисячі кривдників [9].

Висновки. Не зважаючи на врегулювання питання запобіганню та протидії домашньому насильству на законодавчому рівні, вжиття заходів щодо запобігання та протидії цьому негативному явищі, домашнє насильство над жінками в Україні є однією з найактуальніших проблем сучасності. Для України сьогодні залишається важливим ратифікація Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами, впровадження інформаційної компанії проти домашнього насильства над жінками для формування нетерпимого ставлення до цього явища, підвищення рівня поінформаності про існування різних видів допомоги для жінок, що стали жертвами домашнього насильства (отримання правової допомоги, психологічної допомоги, різних соціальних послуг, підтримки та захисту).

Література

1. Violence against women. URL: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>
2. Горбова Г.О. Адміністративно-правове регулювання протидії насильству в сім'ї: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 // Відкритий міжнар. універ. розвитку людини «Україна». Київ, 239 с.
3. Горбач-Кудря І.А. Адміністративно-правові засади застосування спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 // Нац. акад. внутр. справ. Київ, 371 с.
4. Довгунь К.В. Адміністративно-правові засади діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 // Нац. акад. внутр. справ. Київ, 202 с.

5. Декларація ООН про викорінювання насилля щодо жінок від 20.12.1993. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_506#Text
6. Chipakupaku D. Coronavirus: Calls to National Domestic Abuse Helpline Rise by 25% in Lockdown. Sky News. Sky. April 6. URL: <https://news.sky.com/story/39coronavirus-calls-to-national-domestic-abuse-helpline-riseby-25-in-lockdown-11969184>
7. Graham-Harrison Emma, Giuffrida Angela, Smith Helena, Ford Liz Lockdowns around the world bring rise in domestic violence. URL: <https://www.theguardian.com/society/2020/mar/28/lockdowns-world-rise-domestic-violence>
8. Уряд затвердив Державну програму запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/19691.html>
9. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2020 році. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2020/npu-zvit-2020.pdf>
10. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
11. Загальна декларація прав людини ООН від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
12. Міжнародний пакт про цивільні та політичні права ООН від 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
13. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права ООН від 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
14. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text

15. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання ООН від 10.12.1984. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text
16. Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence 11/05/2011. No. 210. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=210>
17. Attitudes and social norms on violence. URL: <https://data.unicef.org/topic/child-protection/violence/attitudes-and-social-norms-on-violence/>
18. Percentage of women aged 15–49 who think that a husband/partner is justified in hitting or beating his wife/partner under certain circumstances. URL: https://web.archive.org/web/20140704112113/http://www.childinfo.org/attitudes_data.php
19. Proportion of women subjected to physical and/or sexual violence in the last 12 months (% of women age 15-49). URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SG.VAW.REAS.ZS>
20. OSCE-led survey on violence against women: Ukraine. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/1/3/440312_0.pdf
21. Women, business and the law 2020. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32639/9781464815324.pdf>
22. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року: розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція від 10.10.2018 № 728-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-%D1%80/ed20181010#Text>

23. Питання Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року: постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2021 № 145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-2021-%D0%BF#n63>
24. Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства: Указ Президента України від 21.09.2020 № 398/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/398/2020#Text>
25. Про утворення Державної установи «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей»: наказ Мінсоцполітики України від 11.12.2018 № 1852. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1458-18#Text>
26. Національна гаряча лінія з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації. URL: <https://lastrada.org.ua/garyachi-liniyi>
27. Національна гаряча лінія з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації. URL: <https://lastrada.org.ua/garyachi-liniyi>
28. Як отримати безоплатну правову допомогу дистанційно. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/kliyam/yak-otrymaty-bezoplatnu-pravovu-dopomogu/>
29. Безоплатна правова допомога 2020. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/publicna-informatsiya/bezoplatna-pravova-dopomoga-2020/>

30. Система БПД запустила Телеграм-чат протидії домашньому насильству. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/novyny/systema-bpd-zapustyla-telegram-chat-protydiyi-domashnomu-nasylstvu/>
31. «WikiLegalAid» довідково-інформаційна платформа правових консультацій. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0
32. Розірви коло. URL: <https://rozirvykolo.org/about/>
33. Твоє право. URL: <https://www.donbasssos.org/category/%d0%bd%d0%b0%d1%88%d0%b8-%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b5%d0%ba%d1%82%d1%8b/%d1%82%d0%b2%d0%be%d1%94-%d0%bf%d1%80%d0%b2%d0%be/>
34. Міністерство соціальної політики приєднується до онлайн-марафону #миEUкраїна до святкування Дня Європи в Україні. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/20033.html?PrintVersion>
35. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10/conv#Text>
36. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
37. Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження (№1-к) за 2020 рік. URL: https://court.gov.ua/insh/sudova_statystyka/rik_2020
38. Звіт судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення. Зведений за 2020 рік (№1-п). URL: https://court.gov.ua/insh/sudova_statystyka/rik_2020

References

1. Violence against women. URL: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>
2. Ghorbova Gh.O. Administratyvno-pravove rehuljuvannja protydiji nasylystvu v sim'ji: dys. ... kand. juryd. nauk: 12.00.07 // Vidkrytyj mizhnar. univer. rozvytku ljudyny «Ukrajina». Kyjiv, 239 s.
3. Ghorbach-Kudrja I.A. Administratyvno-pravovi zasady zastosuvannja specialnykh zakhodiv shhodo protydiji domashnjomu nasylystvu: dys. ... kand. juryd. nauk: 12.00.07 // Nac. akad. vnutr. sprav. Kyjiv, 371 s.
4. Dovghunj K.V. Administratyvno-pravovi zasady dijajnosti subjektiv, shho zdijnsnjutj zakhody u sferi zapobighannja ta protydiji domashnjomu nasylystvu: dys. ... kand. juryd. nauk: 12.00.07 // Nac. akad. vnutr. sprav. Kyjiv, 202 s.
5. Deklaracija OON pro vykorinjuvannja nasyllja shhodo zhinok vid 20.12.1993. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_506#Text
6. Chipakupaku D. Coronavirus: Calls to National Domestic Abuse Helpline Rise by 25% in Lockdown. Sky News. Sky. April 6. URL: <https://news.sky.com/story/39coronavirus-calls-to-national-domestic-abuse-helpline-riseby-25-in-lockdown-11969184>
7. Graham-Harrison Emma, Giuffrida Angela, Smith Helena, Ford Liz Lockdowns around the world bring rise in domestic violence. URL: <https://www.theguardian.com/society/2020/mar/28/lockdowns-world-rise-domestic-violence>
8. Urjad zatverdyv Derzhavnu prohramu zapobighannja ta protydiji domashnjomu nasylystvu ta nasylystvu za oznakoju stati na period do 2025 roku. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/19691.html>
9. Zvit Nacionaljnoji policiji Ukrajiny pro rezultaty roboty u 2020 roci. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2020/npuzvit-2020.pdf>

10. Pro zapobighannja ta protydiju domashnjomu nasylystvu: Zakon Ukrainy vid 07.12.2017 # 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
11. Zaghaljna deklaracija prav ljudyny OON vid 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
12. Mizhnarodnyj pakt pro cyviljni ta politychni prava OON vid 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
13. Mizhnarodnyj pakt pro ekonomichni, socialjni ta kuljturni prava OON vid 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
14. Konvencija OON pro likvidaciju vsikh form dyskryminaciji shhodo zhinok vid 18.12.1979. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text
15. Konvencija proty katuvanij ta inshykh zhorstokykh, neljudsjkykh abo takykh, shho prynyzhujutj ghidnistj, vydiv povodzhennja i pokarannja OON vid 10.12.1984. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text
16. Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence 11/05/2011 No. 210. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=210>
17. Attitudes and social norms on violence. URL: <https://data.unicef.org/topic/child-protection/violence/attitudes-and-social-norms-on-violence/>
18. Percentage of women aged 15–49 who think that a husband/partner is justified in hitting or beating his wife/partner under certain circumstances. URL: https://web.archive.org/web/20140704112113/http://www.childinfo.org/attitudes_data.php
19. Proportion of women subjected to physical and/or sexual violence in the last 12 months (% of women age 15-49). URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SG.VAW.REAS.ZS>

20. OSCE-led survey on violence against women: Ukraine. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/1/3/440312_0.pdf
21. Women, business and the law 2020. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32639/9781464815324.pdf>
22. Pro skhvalennja Konceptiji Derzhavnoji socialjnoji prohramy zapobighannja ta protydiji domashnjomu nasyljstvu ta nasyljstvu za oznakoju stati na period do 2023 roku: rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrainy; Konceptija vid 10.10.2018 # 728-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-%D1%80/ed20181010#Text>
23. Pytannja Derzhavnoji socialjnoji prohramy zapobighannja ta protydiji domashnjomu nasyljstvu ta nasyljstvu za oznakoju stati na period do 2025 roku: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.02.2021 # 145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-2021-%D0%BF#n63>
24. Pro nevidkladni zakhody iz zapobighannja ta protydiji domashnjomu nasyljstvu, nasyljstvu za oznakoju stati, zakhystu prav osib, jaki postrazhdaly vid takogho nasyljstva: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 21.09.2020 # 398/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/398/2020#Text>
25. Pro utvorennja Derzhavnoji ustanovy «Kol-centr Ministerstva socialjnoji polityky Ukrainy z pytanj protydiji torghivli ljudjmy, zapobighannja ta protydiji domashnjomu nasyljstvu, nasyljstvu za oznakoju stati ta nasyljstvu stosovno ditej»: nakaz Minsopolityky Ukrainy vid 11.12.2018 # 1852. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1458-18#Text>
26. Nacionaljna gharjacha linija z poperedzhennja domashnjogho nasyljstva, torghivli ljudjmy ta gendernoji dyskryminaciji. URL: <https://lastrada.org.ua/garyachi-liniyi>

27. Nacionaljna gharjacha linija z poperedzhennja domashnjogho nasylystva, torghivli ljudjmy ta gendernoji dyskryminaciji. URL: <https://la-strada.org.ua/garyachi-liniyi>
28. Jak otrymaty bezoplatnu pravovu dopomoghu dystancijno. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/kliiyentam/yak-otrymaty-bezoplatnu-pravovu-dopomogu/>
29. Bezoplatna pravova dopomogha 2020. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/publiczna-informatsiya/bezoplatna-pravova-dopomoga-2020/>
30. Systema BPD zapustyla Teleghram-chat protydiji domashnjomu nasylystvu. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/novyny/systema-bpd-zapustyla-telegram-chat-protydiji-domashnomu-nasylystvu/>
31. «WikiLegalAid» dovidkovo-informacijna platforma pravovykh konsuljtacij. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0
32. Rozirvy kolo. URL: <https://rozirvykolo.org/about/>
33. Tvoje pravo. URL: <https://www.donbasssos.org/category/%d0%bd%d0%b0%d1%88%d0%b8-%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b5%d0%ba%d1%82%d1%8b/%d1%82%d0%b2%d0%be%d1%94-%d0%bf%d1%80%d0%b2%d0%be/>
34. Ministerstvo socialjnoji polityky pryjednujetjsja do onlajn-marafonu #myEUkrajina do svjatkuvannja Dnja Jevropy v Ukraini. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/20033.html?PrintVersion>
35. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennja vid 07.12.1984 # 8073-Kh. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10/conv#Text>
36. Kryminalnyj kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 # 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

37. Zvit sudiv pershoji instanciji pro rozghljad materialiv kryminalnogho provadzhennja (#1-k) za 2020 rik. URL: https://court.gov.ua/insh/sudova_statystyka/rik_2020
38. Zvit sudiv pershoji instanciji shhodo rozghljadu sprav pro administratyvni pravoporushennja. Zvedenyj za 2020 rik (#1-p). URL: https://court.gov.ua/insh/sudova_statystyka/rik_2020